

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, A. M.DC.XXIX

Dominica Prima Adventvs. Synopsis, Sev Argvmentvm Concionis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56232)

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

SYNOPSIS, SEV ARGVMENTVM CONCIONIS.

1. *Supremi iudicii oblivionem esse nocivam. saluarem vero memoriam.*
2. *Iudicis & iudicii nomina e ioseph mundo congenita.*
3. *Signa futuri iudicii qua & qualia sint.*
4. *De signorum modo ac sensu.*
5. *De rebz signatis.*

Erunt signa in sole, & luna, & stellis, Luc. 21.

FIGVRA.

Enod. 10.

VERTISSIMVS ille ac potentissimus scelerum vindex Deus, cum impiū olim Pharaonem, qui populo Israel varia intulerat mala, cumque seruitute durissima & diuersis calamitatibus afflixerat, castigare ac dira visitationis tela in Aegyptios detorqueere decreuisset, plurima cum in caelo tū in terra signa, velut praeambula, & inpendentis ruinae regni que totius excidii praenuntia, quin & furoris sui testes, praemisit. Orbis quidem lampas sol, luna, stellaeq; per noctem caelo splendere solita, triduo lumen amisere, tenebraeq; densissima, quae & manibus tangi potuerunt, per vniuersam Aegyptum, factae sunt. Ad eundem plane modum, priusquam circa haem mundi dignis in peruersorum hominum flagitia supplicii animaduertat, iudiciorum suorum furorem & indignationem in miseros mortales effundat, eosque stirpis quasi excindat; horrenda ac terribilia, quae merum cunctis incutiant, signa, velut praecursores, emittet. Tunc mirum stellae

Torp. 1. Pars Hyemalis.

delitescent ac fugient, sol tetro & ferrugineo amictus velamine non lucebit, luna deliquium patietur, sidera caelo cadent, mundus denique densissimis tenebris obitus ingemiscet ac palpitabit. O diem cruentum ac lugubrem! diem terribilem & vere formidandum! signa horrorem terroremq; incutientia, lachrymas ac gemitus excutientia! Hodierno haec Evangelio describuntur, quae vobis iam latius exponere est animus. Atque utinam idcirco in lachrymas hodie vox conuertatur, utinam lingua terribilem tonitru boatum induat, gemitus eloquii vice fungantur, tremor & pavor aliaque doloris & luctus argumenta gestus efforment! Coeptis adesto sanctissime Spiritus, tuque sacratissima Virgo, Iudicis, cuius hodie furorem aequissimaq; iudicia verbis prosequar, mater, precibus & patrocinio apud eundem, dicenti auxiliare: ideo te salutatione, qua olim à Gabriele Archangelo in Nazareth salutata es, compellabimus. *Aus*

Maria

Caelestis ille Theologus atque orbis Metaphy-

A

raphy-

raphysicus Ecclesiastes, qui plurima hieroglyphicis & emblematicis obscurioribus mytheria involuit, duos nobis in sacra Scriptura theatro exhibet, velut actores, nimum quantum inter se differentes: quorum vnus sapientissimus, alter vero stolidus vt qui maxime; vnus dextra, alter sinistra cor teneat:

Ecl. 10.

Cor sapientu in dextra illius. Et cor stulti in sinistra eius. Hieronymus loci huius interpretem agens, hanc inuolucra de extremo iudicio in- cii intelligi debere existimat, in quo ad dextram electi, reprobi ad sinistram collocabuntur.

Sapiens extremi iudicii meminit. Stultus vero obliuiscitur.

Docemur autem, quemadmodum cordati ac circumspetti est; extremi iudicii semper ac nullo non tempore recordari, sortemque Beatorem, quam per dexteram hic denotari certu est, assidue mente voluere, ita e contra stolidi atq; insipientis esse, ad sinistram animum cogitationesq; conuertere, viam reproborum insistere, nec horrendu illud tonitru diuinae sententiae, aut inexorabilem iudicis

Qui iudicii extremi meminit, a peccato auocatur; e contra, qui obliuiscitur.

seueritatem vnquam praec oculis habere. Et sane quicumque hec animo semper in sculpta gerit, nae ille sapientissimus mortalium dicendus est, ac insipiens & fatuus ille, qui animum hinc auertens alio conuertit. Ille scilicet a peccato reuocatur, iustitiam metuendo; hic vero eidem sese implicat, dum impune se habiturum confidit, aut peccata disquirenda a iudice negat.

Impii dum sperant se impune a pud Deum habituros, eundem peccant.

David propheta in lege diuina versatissimus, & in scientia sanctoru absolutissimus, cum hinc sibi Deum, illinc vero effrenem habituros, sceleratorum hominum audaciam; & summam creaturam in Creatore ad iracundiam peccatis prouocando ingratiitudinem; quae nimum maiestatem illius vilipenderent, eique prout par est non seruirent; consideraret; nullam profecto aliam contempus huius rationem dare potest, quam summam diuorum iudiciorum obliuionem: dum nemo vel obiter perpendit, exactam, post haec vitam; de omnibus verbis, operibus & cogitationibus coram summo iudice ratione reddendam esse, singulaque minutissime disquirenda. At enim, Propter quid irrita aut impius Deum? Dixit enim in corde suo: Non requireret. Et profecto nulla alia contempti numinis dari ratio potest, quam quod stulte sibi per-

Psal. 9.

frudeant impii, nullam Deo de operibus rationem reddendam, nullamque de iisdem disquisitionem instituendam.

Horum sermones ad viuum depingit Iob, cum sic eos loquentes inducit, Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, Et circa cardines caeli perambulat. Perinde, ac si dixisset, Scelus & diuinae maiestatis contemptor, cum tantum peccatis sese inuoluit, ac sceleribus animam opera sua coinquinat, tam securus est ac confidens, vt Deo in se Deum esse vix credat, vel si credat esse, eum caecum & talpam existimet: quin & his impietate suam verbis stabilire contendit, post nubes in caelo delirescit, vitam nostram aut opera non contemplatur, per caelos quietus & quodammodo de se obambulat, de rebus nostris ne hilum sollicitus. O errorem deplorandum, blasphemiam intolerabilem, laesa Maiestatis crimen, peruersas cogitationes, omnis mali & impietatis matres! Quid? qui plantauit aurem, non audiet? qui fixit oculum, non considerat? Profecto quicumque Deo aures & oculos auferat, illius quoque iustitiam & prouidentiam simul auferat necesse est: ac talem qui sibi Deum fingit, idola sibi fabricat, quae in Psalmographus descripsit, Oculos habent, & non videbunt; aures habent, & non audient.

Vidit olim Zacharias propheta lapidem, qui septem oculos haberet. Lapis hic Christum futurum nostrum iudicem denotat (petra autem erat Christus) omnes porro, quos habere dicitur, oculos, illum oculatissimum esse inuunt; qui nimum omnem in partem circumspiciat, actiones nostras diligentissime contempletur & inspiciat, vitamque nostram statim attentissime consideret. Ita autem persusum habebat propheta Iob, ac perinde gemens ac tremens Domino; ait, Tu quidem Iob. 14. gressus meos diuini erasti, adeo vt nihil agere aut cogitare queam, ac ne mouere quidem corpus, quin nois. Ita enucleate scilicet omnia inuestigat.

Zach. 3.

Inter caetera, quae Poetae fabularum artificum effinxere monstra, numeratur vastus Argus futurus, quem centum oculis instructum depinxerunt, omniaque circumquaque intuentem. Haec centum oquid e fabulae at certum est, eum; qui extremo iudicio summa cum auctoritate praesidebit, instructus in sacris literis gigantem appellari, Exulauit

ut ei.

Psal. 93. *ve gigas ad currendam viam; sed & gigantem vastissimum, Magnus Dominus & laudabilis nimis & magnitudinis eius non est finis. Vere inquam gigas est atque Argus centum oculis circumsecus vallatus, qui quidquid in hoc inferiori mundo agitur acutissime peruidet. Quicumque igitur quid agere se posse putat, quod iudicem hunc oculatissimum subterfugiat, qui acutum hunc Lyncea se fallere posse confidit, fallitur profecto & mente destitutus est: ac similem se ostendit iis, quos P salmista, postquam tyrannica quadam barbarie viduas interfecerant, alienigenas iugulassent, pupillos oppressissent, in sui purgationem dixisse ait: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.*

Psal. 118. *His igitur alta voce iacclamandum est, hi corripendi sunt, ac stultorum loco habendi, his Propheticum illud intonandum, Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite: cogitate inquam, in caelo iudicem viuere, qui quidquid hic apud nos agitur intruetur, operaque vestra singula contempletur.*

Apo. 1. *Prima, quam Ioannes in solitudine Pathmos insula visionem habuit, vidit quendam similem filio hominis, cuius frons instar solis radiabat, manus stellas plurimas continebant, vox tanquam vox aquarum multarum erat, ore gladius acutissimus egrediebatur, oculi, ut flamma ignis collucebant: Quicumque in visionem hanc commentati sunt, dixerunt per prodigiosum hunc Iudicem Christum, qui omnes diiudicaturus est, designari: equidem ut ceteras proprietates praeter eam, arbitror per flammantes & igneos illos oculos, iustitiae illius furorem, oculorum perspicacitatem, ac diligentem scelerum nostrorum disquisitionem, quam tunc adhibebit, ostendi. Ut hinc scilicet disceremus, eum, quem Iudicem futurum constat, oculos habere perspicacissimos acutissimosque ut quidquid à nobis agatur, peruideat acutius quam aut aquila, aut serpens Epidaurius, nihilque eum fugiat eorum, quae in mundo fiunt. Quod autem rarius haec homines mente voluant aut non credant, hinc fit, ut in omnia vitia praecipites ferantur, magnamque capiti suo calamitatem, interitum quia etiam sempiternum, accessant.*

Ita nempe Propheta regius inuult: cum Diuinitatem enim rationem redderet, cur impii tam praecipites in omne flagitium ferantur, tanquam contemleuiter diuinam maiestatem offendant, Nonptus est, inquit, Deus in conspectu eorum, inquinatae sunt viae illorum in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eorum. Hebraica autem & Chaldaica versio, loco Deus, hoc loco legunt Haloim, quasi dixeris Iudex. Sensus igitur is est, eo quod peccatores Deum Iudicem sibi ob oculos non ponant, eiusque iudicia non perpendant, hinc eos in profundam vitiarum abyssum prorucere vitamque flagitiis fodere.

II.

Quanta igitur, Deus bone, filiorum Adami stultitia est? quanta mortalium caecitas, ut non agnoscant quod mundus iam in nomen inde à sui primordio agnouit? Primum namque verbum Genesios, ac primum quod à mundi creatione nomen sibi sumpsit Deus, fuit ipsum nomen iudicis. Vbi enim in Vulgata legitur: *In principio creauit Deus caelum & terram.* fontes hebraici legunt, *In principio creauit Iudex, &c.* Quod S. Hieronymus discipulus, decemque nominum Deo in Sacrilibris attributorum enumerans genera, qualia sunt Ichoua, Adonai, Saddai, Hagios, Athanatos aliaque plurima, non parum miratur, cur nam ceteris relictis nominibus, hoc sibi in primis attribuat, ac tandem concludens ait, hoc mysterio non vacare: ut hinc nimirum discerent mortales, ab illo tempore Deum iudicem nostrum extitisse, eumque fore, qui omnia opera nostra inquirat atque examinabit: atque ideo nostrum esse, huius interdum recordari, recordandoque percelli.

Gen. 1.

Tom. 1. ad Marcellan.

Gen. 1.

Prima mundi die creator, diuisit lucem à tenebris, quod exponens Augustinus, per diuisionem hanc creaturam, iudicium, quod summus Deus in Angelos tulit, probos à rebellibus & contumacibus sequestrando, id ipsum & de hominibus aliquando facturus intelligi debere ait. Forsitan etiam, ut hinc notum fieret, quod quemadmodum ab Angelorum iudicio mundus cepit, ita in hominum sit iudicio desiturus; quid si, ut demonstraret, se, quemadmodum Cecator & Iudex ab initio incolarum caeli fuerat, ita quoque

Mundus cepit ab Angelorum iudicio, desinet in hominum iudicium.

quoque sub mundi faciem hominum, terræ inquitinorum, futurum, semper autem, ut mortales illius iudicia sententiamque perhorrescerent.

Ad hæc Enoch, qui fuit à mundo condito septimus, is inquam, qui postquam trecentis sexaginta quinque annis in mundo egisset, mortem, eiusque tela exsibilans, in paradysum translatus est, singulariquadam ratione, ut diuina iudicia annuntiaret, ac suos edoceret, à Deo electus ac missus est. Testatur id ipsum Apostolus Iudas. *Prophetauit de his septimus ab Adam Enoch*, dicens: *Ecce venit Dominus in Sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes.* Mirum profecto, Deum tam cito iudiciorum suorum præconem misisse, & quidem è septem, qui in terra vivebant hominibus septimum, qui eorum terrorem hominibus imprimeret, sibi que ut ab iisdem cauere, auctor esset. Egregium profecto mysterium hic delitescit. æger namque tunc mundus erat ac pessime habebat. Septimus autem in affecta valetudine dies criticus est: tunc quippe natura mutante mutant & symptomata, ægri meliuscule habere incipiunt; ac medici optimam de morbo spem concipiunt. Hinc, ut ulterius progrediar, cum peccator male habet, anima que illius debilitata est, iudicium Domini & eius iustitia ei in mentem reuocanda sunt, tunc etiam impiis peccato egredi, prauam consuetudinem deserere; mores in melius mutare, vitæ que emendationis spem dare decet. Nulla autem crisi in animæ ægritudinibus melior aut salubrior quam illa supernaturalis, peccatis nimirum mori, ac gratiæ incipere viuere.

Bombyces
tonitru a-
moriuntur.

In tantum bombyces, filatores illi admirabiles, aut potius miserabiles, cum fatale sibi filum trahant, & suis ipsi laqueis irretiti exspirent, tonitru perhorrescunt, ut quamprimum eo audito emoriantur; opulque ceptum vna cum vita deserant: verum solent qui eorum curam habent, quo casum illum auertant, dum tempestatem cælos mimitari, aerem que conitari vident, nolis circum se aus strepere ac sonum quendam confusum edere, ne dum tonitrua boatusque cælestes ingruunt, repentino illo fragore examinensur & exspirent. Peccatores vermes quoque

appellari queunt; ita namque omnium nomine de se testatus est Israel rex David, *Ego sum vermis, & non homo*: sed vermes sericis bombycini, bysso & holoserico induti, quiq; sibi interitum ac ruinam sepe numero accersunt, sed qui nihil magis quam horrensa diuinorum iudiciorum tonitrua perhorrescunt: hæc namque efficiunt, ut peccato moriantur, ac gratiæ reuiuiscant. Verum mundus, à quo in omnibus dirigitur, ut hoc à fragore eos immunes præstet, tantum circa aures & caput strepitum excitat, totque negotiorum campanulis aures eorum obtundit, ut quodammodo obsurduerint, adeo ut summi perfidis minas eiusque iustitiæ fragores audire nequeant. Hinc Propheta, *Antes eorum surda erunt.*

Ceræ, ut rerum naturalium scriptores tradunt, Musica mirum in modum capiuntur, ac cæli boatum è contra exhorrescunt. Musicam tamen audiendo illaqueantur, & per tonitru vitam conseruant. Cum enim scærus edendi tempus aduenit, non prius parere queant, quam cælum tonare cæperit: occulte namque in vtero operante metu que è tonitru concipiunt, facillime vorum effundunt. Huc respexisse crediderim S. illum Philosophum Iob, dum ait, *Numquid nosti Iob. 39. tempus ibicum in petris, vel parturientes ceruas obseruasti?* Est profecto stupor & hebetudo quedam brutalis in hocce animali, quod noxia confectetur, salutaria vero & profutura subterfugiat: At maiora adhuc, mihi crede, est hominum stoliditas, ne dicam vesania: hi enim præter delicias, voluptates, inania que, que tamen interitum ac ruinam deplorandam illis afferre solent, nihil confectantur; diuinorum vero iudiciorum fragorem, que sola prodesse vtilitatemque singularem afferre possunt, ne vel semel de iis cogitantes sancto quodam metu percellantur, animum delinquendi exuant, vitæ emendationem pariant, & grauem peccatorum veterum deponentes penitentiam agant, remissis velisque fugiunt.

Porro Ecclesia, à Spiritu S. in omnibus directæ, cum nosset, quantum iudicii extremi memoria boni afferre queat, quo peccatores percellat, ita ut caput erigant, aures aperiant, &

Modie
Ecclesia,
ut peccatores
percellat

lat, iudicii
prouinciat.

riant, palpebras recludant, peccata agnoscant, diuina iudicia perhorrescant: extremi diei iudicii tonitruo, tubis Angelicis, astrorum deliquiis, terramotibus, tempestatibus maris, elementorum motionibus, animalium rugitu, demum omnibus iis, quæ in mundi catastropha metum incussura sunt, eisdem è peccatorum veterino, quo sopiti iacent, excitare conatur. Inter cætera autem ait, fore signa in sole, luna, & stellis. ita quippe Euangelium hodiernum præfert, *Erunt signa in sole, & luna, & stellis.* de quo vt præsentem concionem instituiam, & quidem recta quadam methodo, primo de signis his loquar, deinde diem ipsum, & quidquid in eo euenturum signa illa prognostica docuere, describam.

III. Principio igitur certissimum est, quod &

Deum à S. Patribus variis in locis confirmatur, tequam ali-
quem pun-
re, iustitiamq;
exercere constituit, plurima
niat, signa præmittere signa ac prodigia solere: qualia
præmittere sunt, vt plurimum, solis deliquium, luna: de-
fectus, insolita cometarum apparitiones: vt
soles.

hinc homines discedent, ingentia sibi cœlitus mala instare: quæ, si sapiant, præuertant atque euitent. Solent enim signa huiusmodi malorum esse præfaga ac prænuntia. Ita quarto Neronis anno legimus solem media die defecisse ac deliquium passum, terram tremuisse, concussam: ecce haud multo post crudelis in Christianos religionemque nostram excitata est persecutio.

Seneca etiam in quæstionibus naturalibus refert post cometæ cuiusdam apparitionem (qui & stellis fixis & errantibus materia & forma diferepat: ac non nisi vapor quidam est Dei voluntate in materia viscosa & adustibili, vt Ioan. Damasc. ait, accensus: signum tamen semper est impendentis calamitatis, ac mali præambulum, vt in propositionibus suis ait Prolo-mæus, & in Meteoris Aristot.) Oceanum scuire coepisse, atq; intumescere, duasq; Insulas eum habitatoribus absorptas interisse.

Antequam Mithridates Ponti rex in lucem ederetur, alius in aere cometes visus est, idque per multos dies, qui tantum per aures & aëream regionem fulgorem circumlabatur,

vt cœlum ardere spectantes putauerint: tarq; ingens erat, vt magnam orbium cœlestium partem occuparet: itaq; lucidus, vt ipsum etiam solis lumen offuscaret, atque hunc in modum quatuor per diem horis apparebat. At nihil aliud Deus, qui eandem in cœli theatro spectandum proposuit, spectabat, quam vt truculentiam immanitatemq; barbari huiusce tyranni, quo vix Oriens crudeliorem habuit, quiq; continuis populum Rom. præliis terra mariq; exereuit, vt Valerius & Eutropius testantur, denuntiaret.

Lib. 5. de ci.
cap. ult.

Plurima quoq; prodigia quæ bellum Punicum præcesserint, refert Orofius, cui & suffragatur Augustin. vt & boues locuti fuerint, infantes nondum nati ex vtero materno incondita quædam verba efformarint, serpentes per aera volauerint. Clades quoque Romanorum ad Cannas, qua quadraginta quatuor millia ab Hannibale & Carthaginensibus interfecta sunt, quando tres modii annulis pleni, quos tamen soli equites gestabant, quos mortuis detraxerant Pœni, Carthaginem in signum victoriæ missi sunt, multis præuis signis, demonstrata fuit.

Clades
Cannensis.
Lib. de bello
Iudæico.

Iosephus etiam rerum Iudaicarum auctor, prodigiis variis, & quidem mirabilibus, destructionem Hierosolymæ denuntiatam ait: & imprimis, stellam quandam in forma gladii vrbi imminere visam, eiusdem excidium designantem: luna quoque duodecim cōtinuis noctibus deliquium passam: portam templi orientalem, ex aere constitam, quam ne viginti quidem viri summa nitentes vi occludere poterant, subito, nemine impellente, ne quidquam impediens repagulis & seris referatam. Sic etiam antequam mundus in exitium ruat, & ingens hæc machina dissolatur, tempore extremi iudicii, plurima signa ac prodigia præmittentur, ait namque Euangelista, *Erunt signa in sole, & luna, & stellis.*

Luc. 21.

Ceterum signa hæc misericordiam & clementiam innuunt, vt nimirum iis visis homines saluti inuigilent suæ, rebulq; animæ prospiciant. Imitatur siquidem Deus iudicem quendam fictum & subornatum, qui inuenit maleficum aliquem quæsiturus, eius tamen libertatis & salutis studiosus, strepitum vi-

Signa clementiam
tremi iudicii
miseri-
cordiam
quendam fictum & subornatum, qui inuenit
maleficum aliquem quæsiturus, eius tamen
libertatis & salutis studiosus, strepitum vi-

tro excitat, vt ille eo audito sibi fuga consu-
lar, licetorumque manus effugiat. Deus enim
amore & affectu transuersum actus, homi-
nem multorum delictorum reum compre-
hendere coactus, & tamen eius liberationem
desiderans, priusquam descendat, multipli-
cem strepitum excitabit, mutabit quadrata
rotundis, soli deliquium inducet, stelle coe-
lo cadent, elementa concurentur, caeli to-
nabunt ac tremant, animalia vluabunt, or-
bisque vniuersus ingemiscet, vt his auditis
homo in tuto se collocet, grauesque iustitiae
illius manus effugiat. Insinuat hoc Psalmista

Psal. 59.

*Dedisti metuentibus se significationem,
Et fugiant a facie arcus.*

Holofernes princeps militiae regis Assy-
riorum cum terram Madian flamma ferro-
que vastaret, regnoque Assyrio subiugaret,
terram Damascenorum tempore messis in-
gressus est, cuius segetes & fata succendit,
arboresque & vineas incidit: quae cum in

Iud. 2.

Iudaea annuntiarentur, terror & tremor ceti-
dit super omnes inhabitantes terram: dicebant-
que intra se, si tantam barbarus hic in sege-
tem nostram montes ac fruticeta, vineasque
crudelitatem ostendat, quae nihil omnino
in eum admisere: quid nobis fiet, qui toties
eius imperium negleximus, atque in eum
rebellando insurreximus? Idem omnino in
mundi sine facturus est Deus, siquidem om-
nia haec inferiora destructurus, limitibus
eorum, id est, montibus caelestibus, qui to-
ties ita in scripturis nuncupantur, & apud

Psal. 120.

Psalmographum, *Lesauit oculos meos in mon-
tes, unde auxilium mihi; factus vicinior, omnia
disperdet ac destruet, solem obscurabit, lunae
lumen eripiet, stellas caelo euellet, aerem
succendet, igne vastabit vniuersa, terrae mo-
tus causabitur, vt nimirum homo his visis &
auditis percussus & insolito metu conster-
natus dicat, Quid? itane summa illum
Principem in creaturas, quae nunquam ad-
uersus eum insurrexere, sed fidele semper
obsequium praestitere, insurgere? quomodo
igitur me tot tantorumque scelerum reum,
qui toties eum ad iracundiam prouocauit, a-
nimaduertet? Erunt itaque signa in sole, & lu-
na, & stellis.*

Luc. 21.

*Erunt itaque signa in sole, & lu-
na, & stellis.*

Signa inquam misericordiae: nunquam

enim iustitia sine clementia sese demonstrat,
ac vinculum inter vtramque habetur indis-
solubile. Scriptum quippe est, *iustitia & miseri-
cordia recordaberis, &c.* Hinc olim apud Pro-
phetam ait Dominus, *Assumpsit mihi duas
virgas, vnam vocauit Funiculum, & alteram
vocauit decorum.* Quid nam iudicio vestro

Iustitiam
semper mi-
sericordia
comitatur.
Psal. 84.
Habac. 3.
Zach. 11.

denotant haec virga Auditores? duo scilicet
attributa Dei, eaque nobilissima, Iustitiana
scilicet ac misericordiana, aut potius duas
habenas, quibus vniuersam hanc rerum ma-
chinam moderatur ac regit, Iustitiae ac mi-
sericordiae: vnam suauem ac mitem, ipsius
nempe clementiae: alteram vero grauem ac
duram quam iustitiam dicimus. Et quo-
niam iustitiam semper misericordia comi-
tatur, hinc est quod haec virga, non gladius,
non nouacula, non culter, quibus vt pluri-
mum homines interimuntur, sed funiculus
nominetur, eo quod instar funium ac vin-
culorum, metu ac formidine peccatores re-
tineat, in officio contineat, atque impedi-
ne in peccatis vterius progrediantur. Ideo-
que extremi iudicii die, *Erunt signa in sole, &
luna, & stellis.*

Signa horrenda ac terribilia, sed signa iu-
stitiae in sole Christo, luna Deipara ac stellis,
Sanctis inquam ac Beatis. Tunc scilicet stellae
illae caelo cadent, pulchra illa luna lumen de-
negabit, peccatoribus auxiliari desinet: tunc
lucidus ille sol obscurabitur, nubibusque fu-
rore & cholera velatus vultum reget. Tunc
quoque idem sol signum iustitiae ingredietur:
modo quidem in misericordiae signo, in
vita huius Zodiaci comparet, at tunc in iu-
stitiae. Nouistis Auditores, duodecim Zo-
diaci signa esse, quae mundi oculus, princeps
luminis, omnium influentiarum Dominus
sol anni spatio perambulat, *Sunt Arius, Tau-
rus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, &c.* Totidem
quoque in Euangelio reperire est: & Chri-
stus sol noster, cum aliqua horum in vita
percurrisset, iudicii tempore caetera percur-
ret. Arietis iam olim signum ingressus est, in
eo namque a Ioanne videretur, dum velut a-
strologus peritissimus exclamat, *Ecce agnus
Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* quin in hoc
eum signo a longo iam tempore vidit Isaias, *4a.*

IV.
Signa ex-
tremi iudi-
cii allegori-
ce exposita.

Emm-

Emittit agnum Dominus dominatorem terra. signum quoque Virginis pertransit, in quo idem eum vidit. vaticinans namque ait, Ecce virgo concipiet & pariet filium. Geminos etiam prætergressus est, in quibus totus eum vidit verbis: in mysterio videlicet Incarnationis, in quo duplex natura, diuina & humana, velut gemini in vnam hypostasin coaluerunt, ac non nisi vnam personam constituerunt. Cancrum quoque ingressus est, canerum inquam, qui retrogredi ac retrocedere solet: quando à maiestate & magnificentia sua recedens infra Angelos sese demisit, & homo factus est. atque in hoc signo eum aperte Ioanna vidit, dum ait, Et verbum caro factum est, quin & prædixerat Psalmograph. Minuisti eum paulo minus ab Angelis.

Verum extremi iudicii tempore Libram ingreditur? Leuate capita vestra Auditores tunc, tunc inquam signa in sole conspicimini, tunc sol Libram subibit, tunc ponderabit, omniaque opera, verba, cogitationes nostras iustitiæ suæ trutinæ imponet & examinet. Sol cum in Libra est, æquinoctium est, vnde poeta:

Libra diem somniq; pares sibi fecit horas, Et medium luci atq; vmbri ubi fuerit orbè.

Beatitudo electorum & pœna damnatorum semper durabunt.

Deut. 32. ita cum mysticus ille sol iudiciorum suorum libram ingressus fuerit, noctes æquabit dieb. dies inquam Beatis ac celestibus, noctes damnatis ac reprobis, nam & horum supplicia, & illorum gaudia perennia futura sunt, nulloque vnquam fine terminanda. Deinde Leonem etiam intrabit, itaque furore & indignatione accendetur, vt omnia quæ hic in terra sunt, ad ima vsq; fundamenta montium, incendio consumpturus sit. Moutiam, ait hinc Moles, fundamenta comburet. Equis, Deus bone, ardeat quod incendium!

Psal. 18. Non est qui abscondet se à calore eius. Tunc vere sol in Leone futurus est: iudex enim non iam humana, sed leonina voce detonabit ac rugitu suo totum percellat orbè. Docuit hoc me

Amos. 3. Prophetes, dicens, Leo rugiet, quis non timebit? & alius: Domine, de Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem suam! & monebuntur cali & terra. Huc respiciens David, simulque conceptum nostrum auctoritate sua confirmans, duas ei qualitates assignat, penitus inter se

contrarias, clementiam nimirum & rigorem: *Psal. 24. Dulcis & rectus Dominus: modo quidem dulcis est, quam diu in misericordiæ signo haeret, at rectus, & rigidus futurus, quando iustitiæ signum fuerit ingressus. S. Bern. quoque eodem respiciens, iudicem nostrum comparat api, in ore quidem miel, in cauda vero aculeum gestanti: modo enim non nisi nectar spirat & misericordiam, at in mundi fine aculeos, stimulos, iustitiam proferet, ideoque erunt signa in sole, & luna, & stellis.*

Luc. 11.

Signa luctus & tristitiæ: erunt namque lugubres hæc ante mundi consummationem apparitiones, velut luctus quidam generalis, atque vniuersalis omnium creaturarum in hominis interitu planctus. Nam quemadmodum rege mortuo tota aula luctum induit, atque vniuersum regnum plangit ac lamentatur, ita cum homo totius vniuersi rex, circa mundi finem in extremis versabitur, tota orbis huius aula lugebit, magnates caelestes, elementorum præsidēs, terræ vasalli: totus denique mundus planget & ululabit. Quod ad viuum expressit Ezechiel. *Et operaria n. cum exstinctus fueris, celos: & nigrescere faciam stellas eius, solem nube regam, & luna non dabit lumen suum. Et quamuis hoc iuxta literalem sensum de rege Ægypti intelligatur, mystice tamen de homine, qui mundi huius dominator est, intelligi quid vetat?*

Signa hæc futura sunt signa luctus.

Ezech. 32.

David audito, Saulem & omnes fortissimos Israel in montibus Gelboe occubuisse, contristatus est quam maxime, vtque omnes tantam cladem deplorarent, omnis Israel luctum indueret, lamentis personaret, ac lugubre carmen funderet, auctor fuit: quin & Israelitides, vt mortem principis sui plangerent, adhortatus est, *Filia Israel super Saul fletis, 1. Reg. 7. qui vestiebat vos cocco in deliciis. Non aliter, quando circa diē iudicii mors hominis, qui Historia de velut regulus in hoc mūdo est, ac totius nobilitatis filiorum Adam annuntiabuntur, na allegorice tura tam acerbum casum ægre ferens, omnes exposita creaturas ad lacrymas & gemitus excitabit, efficietq; vt totius vniuersi aula luctum induat: ideoque stellæ abscondentur, planetæ caelo ruent, elementa rebellabunt, animalia præ angustia emorientur, per omnia deniq; loca luctus, querelæ, lamenta, gemitus ex-*

audien-

audientur, & ut Euangelii verbis loquar, *Luc. 21. Erunt signa in sole, & luna, & stellis.*
 Insignes conceptus morales. Et quemadmodum, inquit Chryso-
 stomus, patre aliquo familias in mortis articulo constituto, tota domus in luctu & mœrore versatur: hinc filii carissima pignora, illic vero domestici ac serui plangunt ac lamentantur, aulæ parietes denudantur, aliisque vestibus conuestiuntur, ac per omnes domus angulos vnica imago mortis oberrat: ad eundem modum paulo ante finem mundi, homine magno illo patrefamilias, qui totum orbem regit ac moderatur, cæcos, vt contempletur: elementa, vt temperet: anni tempora, vt dirigat: bestias, vt frenet: omnia deniq; vt libere de iis disponat in extremis agente: magna hæc mundi familia turbabitur ac plaget: herbar siquidem exarescent, arbores deflagrabit, aues obmutescunt, omnia luctu & lamentis replebuntur, pulchri illi agrorum capetes auferentur, sylvarum virror peribit, flammantes illæ colorum faculæ extinguentur, omniaque atras & pullas vestes induent, tenebras inquam ac nebulas. Ita namque testatur Euangelium, *Erunt signa in sole, & luna, & stellis.*

Signa interioris mundi.

Signa discessus hominis, dierum illius finis, omniū rerum derelictionis signa. An non enim, cum palatii fenestræ & ianux clauduntur, aulæ a parietibus auferuntur, tubæ discessum sonant, excubitores & stipatores regii procedunt, signum est Principem abire ad ornare: quando columnæ & bases tremunt, an nō hinc colligere est, domum ruinam meditari; quando naturalis ac vitalis color, & faciei decor perit, & pallor corpus obsidet; an non hinc mortem licet præfigurare? Quando igitur rutilantes illæ fenestræ cælorum, ianux illæ mundi, solem & lunam intelligo, manu Creatoris ipsius clauduntur, aulæ ac peristromata lucis & diæ auferentur, tubæ quibus mortales ad iudicium euocabuntur personabunt, Angeli denique qui Dei lateri semper adherent, progredientur: an non manifestum signum est Principem, id est, hominem, velle discedere: Demum vbi tot terræ motus, tot concussiones audiuntur, atque vterque mundi cardo quassabitur, ingens illa mundi domus an non præ-

seus periculum adibit? Ad hæc vbi color illæ naturalis agrorum, ille candor, viror, rubor, color ille purpureus, giluis ac rubicundus, qui in pratis modo oculos omnium delectat & afficit, creaturatumque fronti insculptus legitur, deficere & emarcescere coepit: nonne certissimum prælagium est, mortem adesse, ac finem imminere? Cum homines deniq; palleant & arescant præ timore, qui superueniet vniuerso orbi, cum sol, luna, stellæ, radios, lumen, fulgorem amittent: profecto dubitare nemo potest, quin mors præ foribus sit, omniumq; rerum finis instet. Atque adeo nolite mirari, si erunt signa in sole, *Luc. 21. & luna, & stellis.*

Felix ac faustum omen est, cum cœli exultant, vt in sacro natiuitatis Domini die, quando Angeli cœlo descendentes suauissime in aere modulabantur, Gloria in excelsis Deo: & quando stellæ in signum lætitiæ in Oriente fulgebant. Verum cum luctum induat, ac terro velamine cooperiti sunt, vt in tristi Passionis die, triste solet angurium appellari. similiter non triste omen erit, cum in die iudicii globi cœlestes trititiam præferent, planete obscurabuntur, stellæ præ mœrore concident, sol & luna luctum demonstrabunt: quam fatale hoc futurum est prognosticum? vnde propheta qui nonnisi omnia videbatur, *Finis venit, deus in finis, & cœli, & terræ, & iudicabo in terra, & iudicabo in cœlo, & iudicabo in terra, & iudicabo in cœlo.* Ita quid aliud est signis prodigiosis nisi prodigia colligi poterunt: quam obrem *Erunt signa in sole, & luna, & stellis.*

Quid? an non sufficit, signa esse in sole, vt in luna etiam ea apparere sit necesse? O signa, & mirabilia! nempe sole obscurato obscuratur & luna, ac stellæ deliquunt partuntur. Demonstratur hinc quantum magnorum exempla, tum in bonum, tum malum vitium habeant ad plebem permouendam. Quando igitur Principes & optimates in timore, & cultu diuino defectum faciunt, inferiores & subditos eundem experiri necessum est. Nam vt columnis & fundamentis domus, in qua Philisthai epulabantur, a Samsons inter se collisis, trabes & vigna, & lapides conciderunt: ita & magnati-

Bonum omen est cœlos exultare; mala color

Luc. 21. & cœli, & terræ, & iudicabo in terra, & iudicabo in cœlo.

Luc. 21. & cœli, & terræ, & iudicabo in terra, & iudicabo in cœlo.

bus, qui velut bases & columnæ reip. sunt in vitia prolabantibus, populum ac plebem eodem lapsu & ruina concidere oportet. Aaron & principes populi Israel mox vt idola conflare cœpère, tota multitudo eadem supplex adorauit. Dicit profecto non potest, quantum superiorum exempla obesse vel prodesse in subditorum animis queant: sol nempe hic deliquium patitur & luna, cum luna stellæ.

Delicta que **initio parua** **sunt, tandē** **reipore ma-** **iora fiunt.** Ecce & alium conceptū ex his signis pronunciatum. Mirabile est, sole tantum obscurato, lunam lumine destitui, ac stellas cœlo cadere. Profunda hinc Philosophorum questio est, qui nimirum vitium semper in deterius crescat, quoq; magis à fonte recedit, quo & in perueritate inualoscat. Aiunt siquidem

Matth. 4. Philosophi, *Paruus error in principio, maximus est in fine.* Musca quidem initio est, antequam vero ad finem peruenerit, elephantem superabit: qui que in exortu gutta minor erat, in oceanum tandem excrescit. Ita filium Dei satan à lapidibus tentare incepit, atq; in regna finiuit, quod initio non nisi instar vermiculi erat in crocodilum tandem euadit. ait

Isa. 14. enim Propheta, *De radice colubri egreditur ragulus.* Exemplum autem euidentius hodierno in Euangelio reperimus, vbi sole tantum obscurato, luna lumine destituitur, ac stellæ

Luc. 21. cœlo ruunt. *Erunt enim signa in sole, & luna, & stellis.*

Admirabili illa creationis die, qua omnipotens rerum opifex cuncta è nihilo produxit, hunc in modum ipse locutus est, *Fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidant diem ac noctem, & sint in signa ac tempora, & dies & anni, &c.* Luminaria hæc nihil erant aliud quam sol, luna, ac stellæ, quæ, vt Creatoris legibus obsequantur, erunt in signa & prodigia: non autem vt tempora iam & annos discriminent, diesque distinguant à noctibus. Tunc siquidem horologia finem habebunt, de diebus, mensibus, septimanis nulla amplius erit mentio, vnica omnia demetietur æternitas. Ita namque affirmavit hoc ipsum Angelus ille Apocalypf. qui pede vno terram, altero mare calcabat, *Et iurauit per viventem in sacula saculorum, &c. quia tempus non erit amplius.*

Apoc. 10. Legem item suam promulgaturus hunc in

Tom. 1. Pars Hyemalis.

modum Moſi locutus est, *Signa faciam, qua nunquam visa sunt super terram, nec in vllis gentibus: vt cernat populus iste, in cuius es med. o. opus Domini terribile, quod factururus sum.* Extremi scilicet iudicii die legem omnibus hominibus Deus dabit, tunc enim signa edet, quæ nunquam hæctenus à quoquam mortalium visa sunt, vt omnes mundi incolæ opus Domini terribile, quod horrendo illo die factururus est, quando omnes scilicet mortales diiudicabit, videant & agnoscant.

Ioannes magnum aliquod omnibusque Plura signa inauditum sæculi narrare volens, admira- in die iuditione & exclamatione vsus est, prodigia miraculi appare- racula, paradoxa. *Signum magnum apparuit in bunt. cœlo.* Si discipulus ille, quem diligebat Iesus, quemq; singularibus gratis ditauerat, vnico in cœlis signo viso adeo obstupuit, vt magnū quid se vidisse exclamet: quid in vniuersali mundi excidio erit, quando infinita signa apparebunt in terra, mari, elementis, aliisque mundi partibus. Audite vt in numero plurali dicatur, *Erunt signa in sole, &c.*

Et quænam signa? & quomodo? sol nimirum obscurabitur, luna non dabit lumen suum, ac stellæ cœlo cadent. Quomodo vero solis hæc futura sint, nõ eadem omnium est opinio, obscurascens enim aliqui, non ita solem & lunam tione, obscuranda, vt lumen penitus amittant: sed quod alio quodam lumine maiori Christo ad iudicium veniente offuscanda sint. Maius enim lumē, teste Philosopho, offuscat minus.

In hanc opinionem consentiunt Hier. *Eu- Lib. 21. serm.* thymius, Venerabilis Beda, August. Ioannes 130. de tempore. *Sol obscurabitur, non quia destruetur, sed quia luce aduenientis Christi superabitur, &c.*

Alii vero metaphoricum sensum confectantes, aiunt solem & lunam non realiter ac vere lumine suo priuanda, sed tropologicam hic loquendi formulam contineri, qua angustia & miseria tēporis illius denotentur. Solent enim in Sacris literis afflictiones & anxietates per nubes & tenebras, caliginēq; vt plurimum designari, vt in cap. XIX. Iob scribit Gregor. atque adeo huiusmodi hinc elici sensum posse indicant. Tantas angustiarum tenebras, calamitatumq; nebulas tunc miseris mortales patientur, perinde ac si cum sole

B. luna

Luna omni lumine destituerentur, nullumque splendorem emitterent. Atque hanc Scripturarum loquendi consuetudinem in illo Isaia loco ad oculum cernere est, esse stella cæli & splendo earum non expandent lumen suum, obtemperatus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo, &c. quæ verba Hieron. eo quo diximus sensu exposuit. ite apud Amos,

Isai. 13. Occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. Sunt hæc metaphoricæ locutiones, quibus omnibus ostenditur, omnes eorum delicias ac gaudia in luctum & amaritudinem conuertenda, solem autem in meridie occidere, quid quæso significat aliud, quam in medijs eos voluptatibus ac incunditatibus maximis angustijs molestijsque inuoluendos?

Longius etiam deuians Origenes, singularemque opinionem secutus, solem hanc lunæque obscuracionem è fumo tetroque vapore, quem incensus infra orbis terrorem emittet, prouenturam putat. Sed veluti & alii à veritate nimium quantum alienus est, eosque falsitatis, hoc potissimum nixus argumento, coarguo, quod prius solem obscurari necesse sit, quam mundus succendatur: omnes alioquin homines incendio absumerentur, ac nullus proinde signa hæc præambula videret. Cum tamen Euangelij contextu certissimum sit homines hinc visis percellendos, præque timore ac formidine propemodum penituros, *Arescentibus hominibus præ timore.*

Luc. 21. Erunt signa in sole: res mysterio non vacat. Sol dicem significat.

In Matt. 24. quæst. 155. Verosimilius igitur videatur, solem & lunam vere obscuranda, ac deliquium passura, nam uti tempore passionis Dominicæ vere ac realiter defecere: ita quoque in vitimo eius aduentu, quando cum sceleratis iustitiæ facturus veniet, vere deficient. Quatuor autem Abulensis modos producit, quibus hanc obscuracionem solis fieri posse putant. Primo per subtractionem radiorum; tunc enim Deus non sine miraculo, generalè concursum suspendet, nec amplius cum luminaribus illis, quo lumen effundant, cooperabitur: atque ira sole radios reuocante, luna aliaque astra quæ non nisi solis adminiculo lucent & à quo omne lumen suum mutuauerunt, obscurabuntur. Quod autem Scriptura dicat, *Stellas cælo*

collapsuras, insinuare vult, eas lumine priuandas, mundoque non amplius facularum aut luminarium instar fore. Secundo per interiectionem corporis cuiusdam spissioris. Tertio per claritatis suspensionem: tunc siquidem non amplius lumen aut radios sol effundet. Quarto per eclipsim, quæ mihi præ cæteris arridet, si de eclipsi supernaturali intelligamus: si naturalis foret, inter signa & prodigia censeri minime posset: fieri adhæc naturaliter non potest, ut sol & luna eodè tempore simul deliquium patiantur: solis enim per interpositionem lunæ inter solem & terram fieri solet: luna vero, cum terra diametraliter inter solem & lunam interiecta est. Hæc quineriam eclipsis à cæteris differet, quæ futura sit vniuersalis, quippe quæ omne ubique terrarum lumen auferet, tenebrasque quæcunque diffusas causabitur, quæ nulla hactenus eclipsis præstitit. Præterea erit diuturna, ut ab vniuerso mundo percipi queat, ac velut certissimum venturi mali excidiumque præsigium habeatur. Credunt nonnulli ad tres eam horas duraturam, uti ea quæ Passionis tempore visa est, alii ad plures: nonnulli triduo, ut tenebræ Ægyptiæ. Equidem medium iter complexus, tam diuturnam eam fore non crediderim, ne fortasse inferiora hæc lumine destituta pestum eant. Quidquid demum sit, certissimum est, fore signa in sole, & luna, &c.

Luc. 21. Quot horis solis eclipsis in mudi fine duratura sit.

Luc. 21. Sol dicem significat.

Luc. 21. Erunt signa in sole: res mysterio non vacat. Sol dicem significat.

Sol quippe inter cætera duorum symbolum est: in primis iustitiæ, hinc apud Orpheum plerumque iustitiæ oculus nuncupatur. Nam ut lumine illo suo bona à malis lecernat, ita & iustitia. Deinde etiam vitæ, atque hinc cum Persarum rex Cyrus somniasset, solem manibus elabi suis, somniorum interpretes ariolum propediem moriturum coniciebant. At quando in Euangelio legimus, solem obscurandum, ac velut è mundo fugiturum, conicere licet & angurari, mundum in extremis esse, ac propediem moriturum, iustitiæque mox vnicuique reddendam. O signa prodigiola!

Apoc. 6. 16. Agnus in Apoc. cum sextum sigillum aperisset, terra tremere & moueri, sol obscurari, luna rubescere, stelle rueri, venti insurgere & grassari, reges denique præ pauore reli-

His vrbibus in cauernis sese occultare ceperunt. Sextum hoc sigillum sextam mundi ætatem mystice designabat, quæ & vltima est, & in qua horrenda hæc prodigia euentent, terribiles nimirum motus terræ, nouæ in sole eclipses, exortica mutationes in luna, stellarum lapsus, regum ac principum fuga & paucor. Atq; hæc prodigia sunt, quæ Evangelium declarat, *Erunt signa in sole, &c.*

Luc. 21. Quid? anne signa in sole? ô subita rerum mutatio, ac tristes metamorphosis! vidit olim in somnis Ioseph, ad tantam se aliquando dignitatem sublimandum, vt à sole, luna & stellis se adorandum dicat. At in die iudicii omnia hæc mutabuntur: astra namq; quæ hominibus cultum & obsequium lucendo exhibebant, quæ vitam illis etiam conferebant, tantum aberit, vt placide eos habitura sint aduersus eos insurrectura, bellum motura, lumenq; suum denegatura: antiquus ille cultus in tyrannidem, honores in contemptum, obsequia in barbaram inhumanitatem transitura: quod triste atque infamatum erit augurium.

Iosue solem sistit.

Ios. 10.

Iosue cum aduersus Amorrhæos bellum gereret, victoriaq; in se inclinaret, solem in medio Zodiaci, lunamq; in sphaera sua, ne vltimus progredereatur, cursum sistere coegit, donec barbaros ad internecionem delinisset, & quinq; illos reges qui ad bellum exiit venerat, interemisset. Idem omnino mihi in extremo iudicio euenturum videtur; adeo vt ad solum Christi nutum, sol, luna, ac stellæ in medio cœli fixæ mansura sint, lumenq; & influxus solitos mundo negatura, donec maledictos illos Adæ posteros, hostes suos iuratisimos confecerit. *Vt sumat vindictam de inimicis suis,* ait Ieremias, *Impius reddidit vindictam* addit Ecclesiasticus, *Ad faciendam vindictam in nationibus,* subnequit Psalmographus. Idcirco nimirum planetæ in medio cœli stabunt, signaq; & præfagia impendentis hominibus calamitatis edent.

Ier. 46.

Eccles. 12.

Psal. 149.

Tunc quoq; verum fuisse comprobabitur vaticiniū Tob, qui cum Dei miracula describeret ait: *Qui præcipit soli, & non oritur, & stellæ claudit quasi sub signaculo: qui commouet terram de loco suo, & columna eius cœcutiuntur.* Illo quippe die, die inq; omnium dierum maximo

& extremo, soli præcipi et Deus, & non amplius quo diem hominibus afferat, orietur; tunc etiam stellæ claudet, & velut in carcerem cõpinget, adeo vt cœlo exulare & in terram concidisse visuræ sint; tunc quoq; terram commouebit, eius cardines cõcutiet, & verūq; polum tremere faciet. O prodigia inaudita!

Rex ille ac monstrorū domitor David, futura olim disquirens, non sine admiratione iisdem locutus est dicens, *Sicut cœsus fuit, au. Psal. 57. ferentur, supercœcidit ignis, & non viderunt solem.* Attentius hocce vaticinium examinanti in mentem venit, de nostris cum signis, quæ circa mundi finem videbuntur, sermonem instituisse: tunc enim omnia instar ceræ defluent; tunc ignis cœlo descendet; tunc homines non amplius solem aut lunam videbunt; tunc quoque merito dicere mortales poterunt, quod longe ante prædixit, *Sol cognouit occasum suum;* sol quippe signis his finem suum, atque omnium rerum ruinam instare, demonstrabit.

Sapiens hominem, qua ratione vitam instituat, commonefaciens, his eum verbis allocutus est: *Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ antequam, veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, non mihi placent, antequam tenebre/cæcat sol, & lumen & luna, & stelle.* Omnia hæc, etiam nulla adhibita periphrasi, de iudicio extremo, ac signis præambulis intelligenda sunt. Modo namq; velut iuuenta hominis est, tunc vero tempus afflictionis, tunc grauior quodammodo ætas ac tardæ senectæ malis variis circumseptæ ingruet; tunc sol obscurabitur, luna deliquium patietur, stellæ abscondentur: quamobrem si homo consiliis meis velit acquiescere, sapientique monenti auscultare, creatoris sui, antequam omnia hæc non expectata adueniant, recordetur.

Hoc Iosue duci fortissimo tribuit elogium Ecclesiasticus, *An non in iracundia sua in peccatis est sol, & vna die factus est quasi duo?* At Iosue laudem meliori nos hoc iure Iesu Christo attribuemus, eiusq; potentiam super omnium regum terræ potentiam efferemus; ipse etenim in indignatione sua, & cholera non modo solis cursum impediet, sed omne etiam lumen tum ei ac lunæ, tum etiam stellis eripiet, efficietq; vt

dies illa omnium dierum maxima dici queat,
Isai. 24. dies magna & amara & alde.

Aliud quidam magnum quid & nouum innuere volens; ait: *Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in conspectu sanctorum suorum fuit glorificatus.* Equidem mysterium rei subodorans, signa iudicium extremum præcessura hic designari arbitror: tunc nempe Christo angelicarum humanarumque cateruarum duce ad iudicandum descendente, vt ab omnibus mundi rex salutetur, & in medio Patriarcharum ac Prophetarum, qui sapius sub senum imagine in sacris literis exprimentur, gloriam amplissimam consequatur, tunc inquam, erubescet luna, ac sol pudore quodam modo confusus vultum abscondet, & apparere non audebit, atque hoc

Matth. 24. est quod Euangelium innuit, *sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum.* *Isai. 69.*

Isai. 69. de beatitudine ita allocutus est, *non erit tibi amplius sol adlucendum per diem, nec splendor luna t. uminabit te* quod hic Propheta de electis in alio mundo ait, ipse de miseris mortalibus hoc in mundo vsurpem; quasi dixerit, Tecum statuas velim o homo, in mundi extremo nõ amplius tibi solem radios ad illuminandum præbituram, aut lunam noctes splendore suo illustraturam, stellas quoque luce destituendas. Quamobrem audi quid

Luc. 21. Euangelista dicat: *Erunt signa in sole, & luna, & stellæ.*

Dies extremi iudicii quendam horrendum describerent, iisdem diebus tenebrarum & caliginis nuncuparunt. Importunus horum verborum sensus non est inquirendus; vt

Isai. 2. que enim proculdubio de iudicio locutus

Soph. 1. est, quo sole, luna, stellisque lumine destituta,

Exod. 10. densissimæ vniuersam terræ superficiem tenebræ occupabunt; tenebræ quales erant illæ quibus Ægyptii deturati fuerunt: tunc mundus non amplius paradisi voluptatis,

Iob. 10. sed, vt Iob olim eum descripsit, *terram miseria ac tenebrarum* erit. In quibus verbis notare vos velim vt hic miseria tenebræ velut maius quid, postponantur, vt hinc disceremus, solis absentiam, lunæ stellarumque retractione, denique tenebras hæc horrendas, mi-

seriis & calamitatibus acerbissimis grauioribus & intolerabilioribus fore, atque ideo Euangelista, vt totum mundum percellat, solum ait, *Erunt signa in sole, &c.*

Dixisti olim de sponfa tua, amore transtuleris actus, Domine, *Pulchra vt luna, electa vt sol*, sed in mundi fine hæc loquendi ratio penitus exoleuerit, nec amplius locum habebit: nihil quippe tunc sole tristius, nihil luna luctuosius, nihil stellis foedius apparebit, *Sol & luna obtenebrati sunt*, ait Iocel: *Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum*, Euangelista: *Luna tota facta est sicut sanguis*, scribit in Apocal. Ioan.

Tu vero o regum propheta, ac prophetarum rex David, dum diuinas laudes in organis & psalterio decantas, solem & lunam & altra ad concinendum inuitare soles, *Laudate eum sol & luna, laudate eum omnes stellæ & lumen.* At in lugubri illo die mutandi erunt termini, nec summi illi naturæ modulatores ad iubilum & præana, sed ad nœnias, lacrymas, luctum & tristitiam inuitandi. *Musica Eccl. 22.* *in luctu importuna narratio*, ait Sapiens; toto siquidem mundo in lacrymis constituto planetæ quomodo exultabunt? quomodo hominibus præ timore arescentibus, ridebunt cœli; tantum porro abest, vt risuri sint, vt amarissime ploraturi; nam *erunt signa in sole, & luna.*

Ad quid obsecro hæc signa? cur tam tetrum sol amictum induat? luna cur lumine priuetur? cur tantam in stellis crudelitatem exerceat creator, vt eas cœlo deturbet? Quid merere sidera, planetæ quid peccarunt? quod crimen admiserunt? O arcana & inscrutabilia iudicia Dei! Nihil, fateor, admiserunt, multas tamen ob causas ea fieri signa permittet Deus: Primo, vt omne se peccatum odisse ac detestari, quicquid peccato seruiuit, rigidissime se castigare velle significet. Videte obsecro peccati gravitatem ac peruersitatem: quia sol radiis suis peccanti famulatus est, ideo ad tenebras condemnabitur; luna quod latronibus de nocte lucem dederit lumine tunc carebit; stellæ denique quod impiis auxiliata sint, cœlo deturbabuntur: vsurpare vt hic liceat Horatii illud,

Quicquid delirans regis pluitur Achini.

Nag.

Nam miseræ creaturæ propter hominis, qui in hoc mûdo velut rex est, peccata puniuntur.

2. Ad peccata & ad penitentiam inuitet: si enim cœlum iram indignationemq; iudicis, cœlo descendens, quo iustitiam suam exerceat, sustinere nequeat; qui obsecro, miser peccator eandem sustineat: In Exodo scriptum est, tenebras horribiles per vniuersam Ægyptum factas esse, adeo vt nemo per triduum videre fratrem, aut loco in quo erat mouere se potuerit. Si tantum tenebræ illæ Ægyptis terrorem incusserint; quid facient tenebræ illæ vniuersales, quæ quatuor mundi cardines cooperient? quantum illæ peccatoribus terrorem ac formidinem incutient, cum sol sese abscondet, luna eclipsim patietur, & stellæ lumem amittent?

Exod. 10. Israelitæ auditis tonitruis, & visis fulminibus, quæ montem Sinai circumuallabant, in tantum percussis sunt, vt ad Mosem cæternatim confluentes dixerint, *Loquere tu nobis, non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Peccatores igitur & impii quid agent, quando vallem Iosaphat fragoribus & fulminibus septam videbunt? quando Deum tonantem audient, & tot signa in sole, & luna, & stellis videbunt?

3. Tertio; vt hic manifestum fiat, quàm à diuina natura alienum sit, in peccatores insurgere, dignis delicta suppliciiis castigare, cuius scilicet proprium est misereri semper & parcere, quiq; peccatorum mortem non desiderat. Ignoscere namq; Deo proprium est quarto modo. Sunt iudices, qui prius quam aliquem morti addicant, vbertim fleant; ad eum modum Deus, priusquàm diluuium vniuersali mundum eiusq; habitatores deleteret, plorasse ac doluisse dicitur, *Tactus dolore cordis intrinsecus, delebo, inquit, hominem quem creauit.* Plorauit, qui etiam super ciuitatem Ierosolymitanam, cum eius excidium & ruinam præsentiret, quin & diu ante per Isai. Prophetam dixerat: *Seruire me fecisti in peccatis tuis.* perinde ac dixisset, nihil mihi accidere potest grauius aut acerbius, o peccator, quam dum iniquitates tuas punire, iustitiæque tela in te exercere cogor.

4. Quarto; quod omnia hæc inferiora ab in-

Omnia hæc fluxu cœlesti dependeant, cunctaq; ab ope-

ratione solis vitam habeant, adeo vt quod inferiora ab Phisici dicunt, *Homo hominem generat & sol,* influxu cœ- hic scite vsurpare possimus. Et quoniam tē-lesti depen- pore extremi iudicii omnia pelsūitura sunt, dent.

non erit amplius necesse, solem lunamue aut stellas in hoc mundo operari, ad dolorem potius induere, quod rebus hisce inferioribus non amplius possint succurrere, aut etiam nolint, eo quod homines creaturæq; Deum peccando offenderint, ideoque indignabuntur. An non igitur rationes hæc tam egregiæ sunt, quam signa horrenda & terribilia? vos autem hæc animo insculpta gerite, interea ad alteram me concionis partem præparabo.

Profecto si prodigiosa illa signa, funestæ- que impressiones, quæ in mundi fine apparebunt, antequam ad iudicandum venerit Dominus, timorem & metum incussura sunt; res ipsæ quas præsignarunt, malaq; quæ post sequentur, maiorem haud dubie metum incutient, quam verbis exprimi queat. Solebāt Prophetæ, cum ingentem quandam populo suo Deus calamitatem plagamque comminaretur, eam hominibus annuntiare, non modo verbis, sed etiam exteriori agendi vestigiis; ratione illâ exprimere, vt hoc nouo inuitatoq; schemate diuinam vltionem innuerent; populoque timorem incuterent. Quomodo modo namque nudi foras prodibant, modo Prophetæ i- exotica quandam & peregrina ratione vesti- ram D E I. ti, vt his visis populus virgam diuinam ap- exprimeret solerent.

Hinc Isaias & Michæas Prophetæ altissimi- Isai. 10. mi, nudi per plateas Ierusalem iram diuinam annuntiarunt, vt ita excidium & ruinam vrbis ab inimicis imminentem ostenderet, non tam verbis quam gestibus prædicantes. *Vadā Mich. x. spoliatus es nudus, faciam planctum sicut draconum.* Quid? præco ille flagellorum Dei, vt euerfionem vrbis vnus declaret, nudus in cathedram venit, instar draconis vult plan- gere, non vero instar hominis loqui. Quam vero sibi cathedram deliget præco Euangelicus, in qua horrendum illum iudicii diem, vniuersi orbis destructione, omnium mundi vrbium ruinam, cœli terræq; excidium, hominum animaliumque stragem annuntiet? quibus hæc verbis exprimet? lacrymis hic potius quam verbis agendum.

Jerem. 21. Video deinde Ierem. ferrea grauatam ca-
 tea suspirantem gementemq; Ierosolymita-
 nas plateas obambulantem, vt vrbs capti-
 uitate desolationemq; populo exponeret:
Ezech. 12. Ezechielem vero peregrini habitu indutū;
 ita quippe Deus praeceperat, *Fac te i. Gasa*
transmigrationis: quo hinc habitatores colli-
 geret, aliquando se profugos & exules futu-
 ros domoq; & patria relicta in alienū solum
 transfuchēdos. Hæc cum ita sint, quod sche-
 ma, q̄ hodie vestem iudbet Iudicii extremi
 præco, quib. verbis & gestibus vteret, vt vni-
 uerso orbi impendentem calamitatē denun-
 taret? Ipse porro Creator cum sciret hominum
 vires ac loquelam ad tanta mala denuntian-
 da non sufficere; cælos, altra, ipsa quin etiam
 elementa præconis vice hic fungi voluit. Id-
 eoq; sol egredietur atro tectus velamine, lu-
 na deliquio deturpata, stellæ ruinam minan-
 tes, aer fragorib. rugiens, terra tremet, mare
 feruebit, atque vniuersus orbis incendium
 præferet. O ecquæ schemata, quam tristes
 colores, quales prædicatores; quæ nā nuntia!

Apoc. 10. Angelus quem ad iudicium nuntiandum
 Ioannes venisse scribit, nouum quendā ha-
 bitum præferbat; facies quippe eius instar
 solis, cuius radio interiora terræ penetrant,
 rutilabat; vox vero instar rugitus leonis hor-
 rendatrat; pede vno mare, altero terrā pre-
 mebat; amictus erat nube, iride velut diade-
 mate redimitus, manu librum magnum præ-
 ferebat, & quæcunque loquebatur non nisi
 clamores & tonitrua imitabantur. Innuunt
 hæc omnia qualis esse debeat extremi iudicii
 præconis habitus, & agendi ratio. Imprimis
 Angelus sit oportet, & nō homo, manu Eu-
 angeliorum librum præferat, vt diuinas scri-
 pturas intelligat; mentem instar solis luci-
 dam, vestem instar nubis simplicem habeat,
 vox non hominē, sed leonem sonet, omnia-
 que verba eius mera sint tonitrua ac fra-
 gores, ad quod alludens Propheta canit: *A*
voce nitrus tui formidabunt.

Psal. 105. Vox, inquam, tonitruum fragores imiteret,
 vt diē qualis nulla hæcenus extitit aut ex-
 stabit aliquādo describat; idē qua videbun-
 tur quæ nunquam visa sunt, qua erit tribulatio
Matth. 24. qualis n. n. fuit, ex quo gentes esse coeperunt. tunc
 nempe cum calamitas, afflictio & miseria ad

sumum deuenierit. Quidquid hic vidi-
 mus, aut factum audiimus hæcenus, nō ni-
 si præludia quædam & velitationes vmbra-
 les fuere; at tunc conflictus vniuersalis erit,
 ac giando rubigoque communis vniuersum
 orbē destruet. Ingēs profecto calamitas fuit *4. Reg. 17.*
 Samaritanorum, quando leones desertis, ad
 peccatorum castigationem emissi, urbem in-
 troierunt, paruulos deuorauit; homines
 dilaniarunt, & miserandā longe lateq; stra-
 gem ediderūt: dirum sane fuit agmen, in quo
 belluæ militum, vngues armorum, iube gale-
 arum, rugitus tubarum loco fuere. At mise-
 rabilior adhuc futura est extremi diei cala-
 mitas, quando non modo leones, sed varia
 monstrorum genera cauernis egredietur, &
 pisces mari, aues cælo, mortui sepulcris pro-
 dibunt, quænam obsecro tympana erunt, au-
 dire elementorum fragores & agitationes?
 quis conflictus, videre motus & concussio-
 nes montium? quænam strages, cernere ani-
 malia cum hominibus ab igne deuorari? *Erit Matth. 24*
tunc scil. orientatio, qualis non fuit ex quo gentes
esse c. erunt.

Gravis quoq; calamitas & tribulatio Ga-
 baonitarum fuit, quando manum cum He-
 bræis cōferentes, ita se ab eorum agmine vni-
 diq; videre cinctos, nulla vt ratione euade-
 re, aut fuga sibi consulere potuerint: si enim
 terram intuerentur, Hebræis eadem coope-
 ra erat, qui sub duce Iosue strenue admo-
 dum decertabant; ipse deinde armorum sui-
 gor oculos perstringebat; clamores adhæc
 vinctium aurib. insonantes auditum ob-
 rundebant, quocunq; demum oculos verte-
 rent; mortis imaginē videbant, si autem mō-
 tes respicerent, cernebant Mosē precibus
 Deum placantem, victoriamq; enixe depol-
 ceatē: si solem, inimicum & aduersarium
 sibi eum sentiebant, qui scilicet in perniciem
 Gabaon coniurans, in medio cursu, quo He-
 bræis diutius lucceret, hærebat. At non nisi
 ludicra hæc sunt, si cum tribulatione, quæ
 iudicium præcessura est conferantur; tunc si-
 quidem omnia aduersus peccatorem insur-
 gent, omnis tunc salutis ianua occlusa, ac de-
 sperationis referata erit, quocunq; namq; se
 verterit, sese irretitum cernet; si oculos sur-
 sum erigat, Iudicem videbis, inexorabilem,
 si deor-

si deorsum vertat, infernale barathrum patens; si à dextris, angeli indignantes; si à sinistris, dæmones saeuientes & accusantes adstant: circumquaq; denique ignem inextinguibilem, atque sexcentas alias calamitates cernet. Adeo vt tunc futura sit tribulatio, qualis ab hominum memoria fuisse nusquam legitur.

Ingens etiam fuit tribulatio excidii Ierosolymitani, quam Dominus Iesus sibi ob oculos ponens lacrymatus est, quando tot excelsæ turres, tot superba palatia, & murorum propugnacula hostili manu euersa sunt, & ad terram cõciderunt: quando magnificum illud templum, quo nullum in orbe erat augustius, ab igne consumptum est, & in cineres redactum: quando milites sacerdotum sanguinem effuderunt, infantes cunis extructos iugularunt, parietibus illiserunt, senes & decrepitos magna crudelitate velut victimas ante aras, & per compita trucidarunt; matronas crinibus abreptas per plateas miserum in modũ traxerunt, filias publice ante parentum oculos violarunt, omniaque sanguine & cæde permiscuerunt. Ipsa tamen iudicii calamitas grauior futura est: tunc namque non vrbs vna, sed quotquot in orbe sunt vrbes euertentur, & in fauillas redigentur, omnes arces & propugnacula concident, omnes montes solo equabuntur, arbores cum radicibus euellentur, animalia præ angustia & incendio expirabunt, templa prosternentur, & quotquot iam in orbe sunt moles, iniuriam cælo facientes, in cineres & puluerẽ conuertentur: tunc quoq; terra ac mare ardebunt, cæli turbabantur, homines euolabunt, aereq; regiones tonitru ac fragore horrendum in modum boabunt, omnes deniq;

Matth. 24. creaturæ concitabuntur ac tremant. *Erit namque tribulatio, qualis non fuit.*

Quatuor in reb⁹ hęc tribulatio sita est. Primo namq; tunc apparebit signum nouum, quod ab omnibus conspici poterit, quod ab Euangelista *signũ filii hominis* appellatur. Per quod Origenes gloriam designari putat, quam Christus sibi in Cruce moriendo comparauit: adeo vt sensus sit. Christum tanta cum maiestate & gloria ad iudicium venturum, vt nemo dubitare possit: quin ipse &

non alius Iudex futurus sit. Auctor operis imperfecti hic flagrorum vibices, & cicatrices clauorum quibus cruce affixus fuit, intelligit. At communis Patrum semper opinio fuit, per signum non nisi crucem Christi, quæ vexillum eius est, designari; ita scilicet exponunt Beda, Euthymius, Theophylactus ac Hieronymus.

Erit scilicet signum hoc, cuius olim figura in deserto Sinai à Mose erecta fuit, quæ à serpente moribus intuentes immunes reddebat; *Fac serpentem aereum, & pone eum pro signo.* Erit signum Thau, quod frontibus hominum insculptum à morte eos & angeli exterminatoris gladio defendebat: & vt Thau postrema alphabeti Hebraici litera est, ita crux Christi vltimum legis Mosaicæ membrum fuit. *Et signa Thau super frontes virorum gementium.* &c. signum, inquam, purpureum per quod Raab Ierichuntina, & omnis eius cognatio ab excidio & cæde immunis extitit. Signum quoque pacis & fœderis, quod mox diluuiò daturum se Dominus promisit, *Hoc est signum fœderis, quod do inter me & vos, Gen. 9. & ad omnem animam viuentem.* Signaculum quod sponsus in Canticis dilectam in corde, velut arrham & pignus amoris, quem sancte ei iurauerat, gestare cupiebat, *Pone me vt si gnaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.* Denique signum cui multos contradicturos Propheta yaticinatur, *Et in Luc. 2. signum cui contradicetur.*

Signum, quod longe quam prius aliam naturam induet, nam crux quæ prius amoris, patri erit impis, fœderis signum erat, quæ peccatorum bis in die spes, afflictionum solamen, ac miserorum re-fugium solebat esse, iam belli signum & nota, calamitatis prognosticon, impiis terror, peccatoribus ruina, gentibus mors futura est. O signum terribile ac metuendum! signa namque quæ in sole, luna, stellisque apparebunt, non nisi ymbratica & leuia, si cum signo filii hominis comparentur, videbuntur. Illa non nisi homines, hoc etiam Angelos percellat. *Et virtutes caelorum commouebuntur.* *Matth. 24.* atque omnes orbis incolae coget ingemiscere; *Plangent se super eum omne tribus terræ.* *Apoç. 1.*

Quid igitur tunc facies peccator infelix? In die iudicii quo fugias non habebis, nullum tibi restabit asylum,

fugiat non
habeat
peccator.
Gen. 3.

asylum, omnis tunc spes tua perierit. Adam
olim iudicio se sistere coactus abscondit se,
& post umbram arboris delituit, *Abcondit se
in medio ligni paradisi*, quod non temere, sed
cum mysterii alicuius indicio factum est, de-
monstrauit iuscis, crucis lignum verum pec-
catoribus, cum à Deo ad necem conquirun-
tur, refugium esse. At in die illo extremo o-
mnia secus euenient. Iacob quoq; in patriam
reuerfus, idola, quæ è domo Laban fœderi clã
fustulerat, ad radicem arboris Terèbinthi se-
peliuit, quo nil denotatur aliud, quam om-
nem scelorum idololatriam, quæ in domo
Adam regnarat, aliquando ad nouæ terebin-
thi, crucem intelligo, radicem sepeliendam.
Hæc quidem ante iudicii diem, sed vt ipso
nulla amplius salutis in ea inueniendæ spes
supererit, arbor nulla salutaris tunc futura est
ipsa quin etiam crucis tunc noxia & hostilis
erit: illa siquidem, quæ olim in terra plantata
fuit, nunc in cœlo conspicua vniuersis appa-
rebit. *Hoc signum crucis erit in cœlo, cum Domi-
nus ad iudicandum uenerit.*

An non hoc miserum, ac vere deploran-
dum erit, summe Deus! Ea ipsa nocte, qua
Ægypti primogeniti ab Angelo interfecti
sunt, omnia regni idola ad terram deiecta
sunt, vt è verbis illis Exodi intelligitur, *In
cunctis diis Ægypti faciam iudicia*. A deo vt ma-
tres mane strato surgentes, primogenitosq;
suos interemptos cernentes, cum lararium,
diis penatibus supplicaturæ, sortemque ac
calamitatem suam enarraturæ, ingressæ ef-
fent, non parum percussæ fuerint, cum eos
manibus, brachiis, capite truncos, solo pro-
stratos viderunt: patres vero dolore acti pro-
pemo dum examinati sint, cum in templa, hic
ad Isidem, ille ad Serapidem, ad Anubim a-
lius inuocandum, fugientes, ad terram collap-
sos videre: ita vt summus per vniuersum re-
gnum dolor & gemitus exaudiretur. Id ipsum,
& ne dicam, deterius quid, in die iudicii pec-
catoribus eueniet, in quo non primogeniti
modo, sed omnes mundi incolæ cognatioq;
interibunt: tunc namq; cum domo egredi,
& ad templa velut ad loca tutiora cõfugere,
diuinam opem, Deiparæ & Sanctorum om-
nium intercessionem, crucisq; huius merita
inploraturæ, parabuunt; omnia hæc euerfa,

& ad terram quodammodo collapsa reperi-
ent, Deum scilicet iratum, Deiparæ indig-
nantem, Sanctos ad iracundiam concita-
tos, & crucem, exitium & interitum mini-
tantem. An non igitur hæc tribulatio est,
qualis ab initio non fuit?

Secundo, tuba illa terribilis per omnes Tuba hor-
mundi regiones reboans, magnum timorem ribilis oēs
mortalibus incutiet: Illa, illa boatu suo pala- ante thro-
ntis exciebit reges, thalamis principes, offi- num con-
cinis opifices, musæis Philosophos, pisces uocabit
quin etiã mari, aues aere, monstra cauernis,
mortuos deniq; sepulchris: idq; non triduo,
aut tribus horis, sed per omnes orbis angu-
los strepēs vt cuncti se coram iudice sistant.

Tuba mirum spargens sonum

Per spūchra regionum

Cogit omnes ante thronum:

Ad terribilem hunc boatum omnes plangēt
& ingemiscent, mundus in lacrymas resolu-
uetur, cum finem suum instare, ruinam im-
minere excidiumq; vicinū esse perspexerint.

Tunc plangent omnes tribus terra: plangent in- Apoc. 1.

quam; quia homines emorientur, mūdus ar- debit, Angeli cœlo à summo Iudice missi de-
scendent, *Et mittet Angelos suos*, vt autē Deus Matth. 24.

esse demonstratur, dicitur *suos*, atq; ita præ- Psal. 103.

dixerat Psalmista; *Qui facis Angelo: tuos spiri- tus, & ministros tuos ignem vrentem*. Plangent,
quia videbunt Præsidē summa cum potentia
ac maiestate descendente, nubibus insiden-
tem, Angelis comitatū, igne circumseptum;
ipsum quinetiã clamantem audient, & media
tēpestate ambulante. vnde idem Psalmista:

Deus manifeste veniet, & non silebit: ignis in cõ- Psal. 84.

spēctu eius exardescet; & in circuitu eius tempe- stas valida, dicitur *in circuitu*, quia tam sursum
quam deorsum, tam hic quam illic tempestas
erit, cœlo in terra, aere mari & mundo, quæ
per tubam præuiam instare denuntiabitur.

Verane hæc tuba erit? nequaquam, sed Non erit
metaphorica hæc locutione horrenda qua- tuba hæc
dam & terribilis ac semirauca, qualis est tu- verè tuba.
bæ sonantis, vox designatur; qualē Ioannes
audiuisse se Apocal. primo, quarto atq; vnde
vicesimo cap. ait: *Tanquam vox aquarum mul- tarum, &, Audiuī quasi sonem tubæ*. Ducta ali-
quorum iudicio metaphora ab antiqua Iu-
dæorum cõsuetudine, qui sono tubæ conuo-
care

Num. 10. carē tribus solebant, vt è libero Numerorum
Isa. 27. & Isaia Prophetia colligere est: quamuis alii
 à castris & bellis eam deriuatā putēt. In præ-
 līs namq; tubarū vsus est nō modo ad mani-
 pulos dispersos colligendos, verum etiam ad
 hostibus metum formidinemq; incutiendū.
 Ita namq; trias quēdam Prophetarum hocce
Isa. 18. confirmat, imprimis Isaia, *Omnes habitatores*
orbis qui moramini in terra, cum eleuatum fue-
rit signum in montibus videbitis, & clangorē tu-
Soph. 1. *ba audietis.* deinde Sophonias, *Dies tuba &*
clangoris super ciuitates munitas, postremo Za-
Zach. 9. *char. Dominus Deus super eos videbitur, & exibit*
ut fulgur iaculum eius, & Dominus Deus in tu-
ba canet, singuli ecce tubarum meminere.

Tuba signū Tubæ quoq; regie maiestatis signam ac
 regie maie- nota sunt: atq; ideo in Salomonis inaugura-
 statis. tione statim ac populus sonitū buccinæ au-
 3. *Reg. 1.* diuit, exclamauit voce magna; *Viuat rex Sa-*
lomon. Idcirco Dominus totum mundum iu-
 dicaturus, quo se regem regum esse demon-
 strer, atque eum, de quo in Psalmis mentio
Psal. 8. est, *Ego autē constitutus sum rex ab eo super mon-*
Matth. 24. *tem sanctum eius, buccinam ac tubam præ-*
Ludic. 7. *mitteret cum tuba & voce magna.*

Sunt enim futuri belli iudiciū: ita namq;
 Gedeon Madianitis bellum indixit, quos e-
 tiam sonitu tubarum & testeorum vaforum
 collisione perterritos in fugam egit ac dele-
 uit. *Ludic. 15.* Bethulicenses etiam dum aciem Holo-
 fernis fugam capessere viderēt, buccinas in-
 flantes eandem profecuti sunt, victoriamq;
 & spolia luculentissima retulerunt. Ita in tre-
 mendo illo iudicii die tuba perstrepet ac clā-
 get, quo omnes bellum hominibus, animalibus,
 atque adeo vniuersis creaturis indictum
 esse intelligant. Omnes itaq; creaturæ tunc
 in armis erunt, omnes terræ incolæ, summi
 Imperatoris iussu, tunc vnum in locum coa-
 ceruabuntur, *Sap. 5.* *Accipiet armaturam zelus illius,*
& armabit creaturam ad vitionem inimicorum.
 An non igitur pertimesces infelix peccator,
 cum Creatorem & creaturas aduersum te
 insurgere, bellumq; tibi videbis indicere?

In Numeris dicitur buccinæ sonus signum
Num. 10. profectionis & conuersionis esse, *Et iuxta*
hunc modum reliqui facient vlsantibus tubis in
profectionē. Idipsum de die iudicii sentiendū
 est, cum enim horribilis illa tuba insouerit,

Tom. 1. Pars Hyemalis.

signum erit, omnes omnino creaturas profe-
 ctionem instituere atq; exire debere, Ange-
 los & sanctos cœlo, diabolos ac dānatos tar-
 taro, viuentes terra, mortuos sepulchris, &
 coram Iudice apparere. *Erit signum in profe-*
ctionem, signum esse moriendum, palatris ex-
Num. 10. *eundū, domibus auratis egrediendū, diuitias*
relinquendas, amori mulierum valedicen-
dum, sodalitia & symposia deserenda, vitæq;
præteritæ rationem reddendam. Tunc erit
Matth. 24. *tribulatio magna, qualis non fuit, &c.*

Tertio, tribulationem hanc augebit gra-
 Luc. 21. uis illa pressura & perturbatio gentium o-
 minium quæ tunc in mundo reperientur: *Et*
in terris pressura gentium nihil enim præter la-
4. Esdr. *crymas, tristitiā, angustiam tunc per vniuer-*
sum orbem videre erit. Expressit hoc Esdras,

dum ait, *Cum venerit dies pressura & angustia,*
alii plorabunt & tristes erunt, &c. Hunc diem

Dominus respexit in Euangelio, dum dixit,
In mundo pressuram habebitis. At quinq; è cau-
 sis pressuræ hæc originem sumet. Primo, ob

hereses & errores. Nā, vt bene notauit Chry-
 solst, quemadmodum qui in extremis versan-
 tur, varia agitare animo solent, inq; plurima
 distrahi: ita mundo expirante & ad finē de-
 clinante varii oborientur errores & hereses,

quib. credentiū animi in diuersa scindentur,
 Idcirco bene filius Dei admonuit, *Videte, ne*
quis vos seducat. Multonim coniuunt in nomine
meo. Secundo, ob bella & assidua prelia. Do-
 minus siquidem, cum discipuli aduentus il-
 lius signa pererent, hæc in primis posuit, *At-*
Matth. 24. *dituri estis prelia: videte ne turbemini. Surget enim*
2. *gens contra gentē.* Tertio, ob immensam famē,

quæ vt plurimum post bella sequi solet: nam
 in Ierosolymitano obsidio tanta rerum pe-
 nuria fuit, vt proprios matres deuorauerint
 filios. Quid autem futurū putatis post diu-
 turna illa prelia, quæ mundus finiendus vi-
 debit, in quibus maxima vbicunque terra-
 rum strages edetur? Huc accedat & pestis
 morisque plurimorum repentina. Horrendus
 denique terræ motus, qui vtrumque mundi
 cardinem concutiet, mundumq; vniuersum
 sede quodammodo mouebit, atq; in tantum
 omnes perceller, vt lacrymantibus oculis con-
 fessuri sint, nihil se horribilius aut calamitō-
 sius vnquam vidisse.

C

Quarta

Quarta tribulationis huius causa, erit veneranda illa maiestas, furor intolerabilis iudicis, ante quem omnes nos comparere oportet, ut de vniuersa vita ratione diiudicemur. Tam rigidus autem ac seuerus ille futurus est, ut oculi flammatum instar scintillaturi sint, manus minas intentaturæ, pedes in vindictam pperaturi: seueritate vultus, tonitrua, lingua demonstratura. Ira autem eius & furor verbis exprimi, aut oratione cõprehendi nequit, nam & hic ignorantiam suam confessi sunt Propheta: *Quis nouit potestatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare?*

Psal. 89.

Ipsè enim index est, cuius nemo vultum Nemo se poterit declinare, quia videbunt filium hominis; hoc in iudicio poterit in nube, id est magna scientia instructus: cuius nemo etiam potentia resistere, quia veniet cum potestate magna: quæ nemo precibus flectere, quia in maiestate præsidebit. At iudex adeo rigidus ac seuerus, ut opera etiã bona ac meritoria disquisiturus ac iudicaturus sit, Vnde ipse de se, *Cum accipero tempus, ego iniustitias iudicabo*, id est opera iustorum, ac bona: non ait se homicidia, furta, sacrilegia, aliaq; scelera diiudicaturus: sed virtutes ipsasq; iustitias iudex adeo terribilis, ut etiam recti diuinorumq; mandatorum obseruantes vix eidem respondere ausuri sint, David idcirco Dominũ orauit dicens. *Non intres in iudicium cum seruo tuo*: perinde ac si dixisset, In tantum Domine Iudex iudicia tua perhorresco, ut me ab iis liberatum velim: neque vitam meam rogo, disquiras accuratius, ne quæ forte inscio mihi maculã adhærescat. Eheu; si serui Dei iudiciũ metuunt, quid carnis mancipia, mundi passionumq; suarũ serui facturi sunt? quomodo iudicio huic se sistat diaboli seruus, si magistri seruus hoc ipsum in tantum perhorrescit: Monuit olim Esaias suos, ut ab homine cauerent, cuius spiritus in naribus. Loquebatur hic haud dubie de iudice nostro, qui instar hominis iudicio huic præsidebit. Et quoniam iræ signum putatur, spirare naribus: denotare voluit, iudicem hunc iram ac choleram tunc assumpturum, quam iudicandos exercebit, quam obrem caueant diligenter homines, neque eum dum viuunt offendant, ac proinde iratum experiantur.

Matth. 24.

Psal. 74.

Psal. 143.

Isai. 26.

Iob Propheta inter cetera quæ deprecari solebat, petebat ne se visus hominis aspiceret: De quo eum homine locutum putatis? non nisi de illo qui in forma nos hominis iudicaturus est, sed hominis indignantis & ira estuantis, cuius se vultũ Propheta sustinere posse diffidebat, ut in inferno dilutescere se malle, quam furorem eius perferre dicat. *Quis mihi hoc tribuat, & in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus?*

Docent Pierius & Euseb. de præparatione Euangelica, vario Ægyptios schemate Iudicem expressisse. Pingebat hominem grandæuum, varias capite plumas præferentẽ, veste hyacinthina indutum, manu dextera sceptrũ sinistra circulum è stellis contextum, ore autem gladium ancipitem ostendentem. Picturam hæc dum intueor, iudicem nostrum videre videor. Etatẽ namq; habet, qui nimirũ ab omni æternitate fuit, ideo à Daniele *Antiquus dierum* nuncupatur. Sceptrum hoc maiestatem, vestis cærulea diuinitatem, circulus æternitatem denotat, plumæ autem consiliorum eius sublimitatem, ut pote quæ à nobis comprehendi nequeant. Exclamat hinc Apostolus. *O altitudo diuinarum sapientia & scientia Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius!* gladius autem anceps verborum, sententiæq; illius fulmina quæ tunc ore illius egredientur, designat.

Quod autem gentiles fortuito atq; ex ingenio expressere, id ipsum Propheta a Deo inspiratus graphice depinxit. Vidisse namque se antiquum dierum, vestitum lino, cuius facies instar fulguris, oculi instar lampadis ardentes rutilabant. Mirabilis pfecto visio, atque suis Iudicem nostrum colorib. ad viuum depingat. Linea veste indutus producit, ut enormem hunc vestrum luxum & exoticas vestiendi formas coarguat: oculi quoq; flammantes ac scintillantes dicuntur, ut in finetur nihil eum posse fugere, omniaq; penitus sine penetraturum: facies autem fulguris furorẽ seueritatẽq; quã tunc assumet designat. David autem, vir licet sanctissimus, hanc per timescens Dominum rogat. *Auerte faciem tuam à peccatis meis*. Id est, A me obsecro Domine, oculos auerto, tã ipsius eõrẽplare essentiã, aut Angelorũ naturã: nõ vero peccatorum malitiam.

tiam intrare quidquid volueris, modo iniquitates sceleraque non consideres.

Vultus porro iudicis huius adeo terribilis erit, vt Propheta cum a quoquam infracto & irretorto oculo conspici posse negent, imo ne cogitare quidem de eo aliquem sine metu posse. Audiamus quid de his Malachias dicat. *Quis poterit cogitare diem aduentus eius? quis stabit ad videndum eum?* Adeo vt & ipsi Angeli coram iudice hoc stantes trepidaturi sunt, cuius iustitiam formidaturi. *Quin & Bernardus* verba illa Abacuc 3. exponens, *Contriti sunt montes saculi, incuruati sunt colles mundi, ab itineribus aternitatis eius;* ait per colles hos mundi, Angelos designari, qui iudicis estuante flammamantemq; longaq; post hec sacculi aternitate imminere videntes, trepidabunt & plangent.

Nemo poterit iudici hoc comparare: durius, eius choleram ac furorem sustinere: at omnium durissimum, ad illius interrogata respondere, seu erumq; eius examina subire.

Si enim fratres Ioseph percussit & pauidi fuere, cum dicente eum in Aegypto audiere, *Ego sum frater vester Ioseph,* delictorum quae in eum admiserunt memores, quid peccatores obsecro, tot sceleribus cooperiti, cum non Aegypti Dominum, sed totius orbis Monarcham conspiciunt, in quem torques deliquere & quem debita poenitentia non placauere? Quid hic auari facient, cum illum praesidere iudicio cernent, qui toto vitae tempore adeo inops fuit, vt non haberet vbi lassum caput reclinaret? Superbi quid hic auri, quando iudicem hunc cruce onustum fuisse; & ad inum terrae centrum sese demississe conspicient? Ambitiosi an non hic tremunt, cum eum, qui eos iudicaturus est, regnum ad quod natus erat, declinasse considerabunt? At lurcones & veteris mancipia quonam se loco abscondent, videtes ab eo se iudicandos, qui felle & aceto poratus fuit? Tribulatio incomparabilis, & afflictio intolerabilis!

Peccatoribus graue erit a iudice coargui. *Verum* inquam, tribulatio incomparabilis, poenaque nequaquam ferenda, quando a iudice coarguentur, ingratitudinisque singularis accusabuntur, quando inquam ipse delicta omnia exprobrabit, dicens, *Esuriui & non dedisti mihi manducare* O dolor, & cruciatu, ob frustum panis, calicem aquae frigidae

pauperi denegatum, regno caelorum, & aeterna beatitudine excidisse! Eliseus Propheeta grauer egrorans lecto decumbebat, hunc Rex Iosias cum inuississet, Propheeta beneficii a regi accopti memor, victoriam q̄ de Syris, aduersus quos tunc bellum gerebat, relaturus erat, praedixit, & ait, *Affer arcum & sagittas.* quo facto, ait, *Pone manum tuam super arcum,* cui & Propheeta deum suam imposuit: & ita aduersus Syriam telum direxere. Rex, insolitum hunc agendi modum demiratus, iaculatus quidem est, sed nescio qua torpedine in iaculando non perrexit, at bis terue iaculatus supersevit, quamobrem vis Dei iratus ei, *si percussisset Syriam quinquies aut sexies, siue septies, percussisset usque ad consummationem.* Cogitate hic vobiscum, Auditores, quam hoc illi auditu graue fuerit: an non putamus cum negligentiam & inertiam suam culpasse quod cum tantillo labore vniuersam Syriam subiicere sibi potuisset, vecordia tamen sua id facere neglexerit? At maior mihi credite, futura est impiorum querimonia lamentatioque, quando nimirum Deus, negligentiam illorum corripiens, magna iis indignatione exprobrabit, quam exigua regnum caelorum voluptatula amiserint, quod tamen vel frusto panis, vel haustu aquae frigidae sibi parare potuissent. O casum amarum, ac tribulationem intolerabilem!

Vere tribulatione magnam, quae nec verbis exprimi, nec ingenio potest comprehendere. In cuius rei signum Ioannes in Apoc. audiuisse se ait septem tonitrua, quibus totum sedib. conuellendum orbem putabat: quae cum scribere & charte mandare decreuisset, subito vocem audiuit, qua scribere vetabatur, *Noli scribere:* fieri enim non potest, vt hos aliquis fragores exprimat, imo temerarium est, eosdem velle mente comprehendere. Fragores hi, tonitruaq; figura sunt & imago eorum, quae diem iudicii praecellura sunt, quae describere nemo nec ingenio poterit comprehendere. Atq; ideo etiam manu ab iisdem describendis auoco, vos tantum exhortans vt auditis tonitruis a fulmine saltem immunes vos praestetis, ideoq; verba Moysis, quibus Israelitas allocutus est, producam:

Vos vidistis amara aqua fecit Dominus coram vobis Deut. 29.

Cobis in terra Aegypti. Tentationes magnas quas viderunt oculi tui, signa illa portentaque, & non dedit vobis Dominus cor intelligens & oculos videntes, & aures que possint audire & c. in presentem diem, &c. Vos igitur iustum hodie aeterna die verbis compello: Vidistis oculis atque auribus audiistis, quidquid summus ille Iudex in die iudicii facturum est, audiistis inquam signa illa mirabilia, prodigia illa terribilia, tentationes illas insolitas, deliqua solis, pallorem lune, stellarum turbationem, aeris tempestatem, terramotus, ac totius vniuersi combustionem & excidium: fierine igitur poterit, ut in animo hæc voluatis, non videntes non videatis, & audientes non audiat?

Omnes tribus filiorum Israel cum in Sichem conuenissent, ac Iosue admonentem audiissent, qui eosdem ad fidelitatem Deo exhibendam, cultusque diuini obseruationem adhortatus erat, hunc in modum responderunt, *Abstet a nobis ut relinquamus Dominum, & seruiamus diis alienis: Dominus Deus noster, ipse educit nos & Patres nostros de terra Aegypti, &c. fecitque videntibus nobis signa ingenia.* Sola ecce signorum quæ populus hic in exitu Israel de Aegypto viderat, memoria, plus apud eum ponderis quam longa ducis oratio habebat. Si tantum hæc apud Hebræos rebellionis affectos rerumque nouarum cupidos potuere, ut eos in diuino seruitio confirmarent? apud Christianos an non maius momentum habeat horrendorum signorum, quorum quotidie mentionem fieri audiunt, quæque extremi iudicii tempore, quando vniuersus orbis mundo velut Aegypto egredierur, accident, memoria? Annon illa plus virium auctoritatisque, quam omnes Concinatorum demonstrationes & argumenta, ad animas in timore Dei continendas, inque diuino obsequio confirmandas obtineat?

David Rex cum arcam fœderis in tabernaculo collocasset, ministrosque sacrorum & cantores qui diuinas laudes cœcinerent, cœstituit, his populum verbis allocutus est; *1. Para. 16. Recordamini mirabilia eius quæ facit, signorum Nihil ad istos, & iudiciorum oris eius.* Iisdem vos hodie peccati iter verbis Christianis, alloquor: Recordamini, obsecro mirabilium quæ Deus extremo iudicio valedit editurus est: mententote signorum quæ

in sole, luna, & stellis apparebunt, & imprimis seueræ illius sententiæ, ac fulminis iudiciorum, quæ sacro illius ore prodibunt, & si tremi quæ in mundo habentur, quæ a peccato auocent, hoc vni inter cætera præcipuum censeo.

Propheta regius cum Psalmo sexto, quem totum de iudicio August. interpretatur, superborum tumidorumque fastum comprimere, impiorumque malitiam inhibere satageret, postquam illadem calamitatum iis euenturarum enarrasset, ita tandem sermonem concludit, *Exurge Domine, & exaltet manus tua, &c. Iudicare pupillo & humili, ut non opponat ultra magnificari homo super terram.* Insinua re vult, & ipse ego cum illo, nihil in hoc mundo ad peccatoris cornua deicienda, eiusque audaciam eohibendam efficacius aut maioris ponderis repetiri, quam ut cogiter compariturum aliquando iudicem, qui omnes, etiam orphanos ac pupillos, diiudicaturus sit.

Mirabilia profecto fuerit arma illa, quibus Madianitas Gedeon superauit, quando suis tubas lagenasque vacuas, ac lampadas lagenis inclusas in manus dedit, Arma scilicet timoris Dei, quibus demonum vitiorumque, quorum figura Madianitæ erant, agmina in fugam vertuntur, ac tandem etiâ prosternuntur. Heque enim ad timorem Domini ingerendum arma sunt tuba, quæ in die iudicii clanget omnesque, ad rationem reddendam compellet, si sapius auribus nostris insonet: & lagena illæ collisæ, si sapius ante oculos miseræ illa cadavera, lutea vasa, corporum nostrorum lagenas, quæ aliquando cœminui & collidi, sepulchris, ossibus hinc inde sparsis, includi debent, ponamus: item ignis ille tartareus qui perpetuo ardebit, aut ille qui tempore iudicii totum mundum incendit? Non sunt igitur ad spirituales hostes superandos arma aut meliora aut efficaciora.

Hæc igitur in manus sumite, Auditores, iisque inimicorum impetum propulsate, in hoc timore perpetuo viuite; huius semper recordemini, atque imprimis signorum quæ hunc præcessura sunt, tenebrarum scilicet, quæ Phœbi lumen offuscabunt, defectum qui tunc in Phœbo apparebunt, ac ruina, quam tunc sidera incurfura perhibentur. Ponite, in quæ vobis ob oculos perturbatio-

aem illam generalem, quae per vniuersum terrarum orbem inualescet; quando nimirum intelligentiae coelestes palpitabunt, homines in desperationis abyssum ruent, caeli montes concutentur, turres & arces ad terram concident, bestiae morientur, terra tremet, Oceanus intumescet, natura ipsa obstupescet, infernus patens habit, totusque terrarum orbis dirissimo incendio deflagabit, quando nimirum tribulatio erit, qualis non fuit ex quo homines in terra vivere coepere.

Tu vero summe & metuende Iudex, antequis maiestatem omnes nos comparere oppotet, Praeses aeternae, caeli terraeque rex, nobis propitius esto, furor et tuum mitiga, iram compesce, tuarumque te creaturarum tangat miseratio. Quis vero peccatis indulgeat, quis te ad iracundiam prouocet, si tam rigide singula delicta examines? quid peccator agat, si ex rigore cum illo egeris? Vix iustus saluabitur, quid igitur impio fiet? Angeli tremant, quid igitur acturi sunt homines? totus orbis plangent & eiulabit, quis securus esse poterit? Recordare obsecro Domine creatos nos esse vt saluemur, non vero vt animae perniciem incurramus: ideoque ostende nobis misericordiam tuam, iustitiam illam nimiam moderare, delictorum nostrorum memoria exue, & quidque nobis ad meritam deest, tua benignitate elementer supplere dignate.

Matth. 25, Placidam illam pro nobis sententiam, Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi, pronuntia: sententiam scilicet beatitudinis aeternae cuius nos compores reddat Pater, & Filius, & Spiritus S. Amen.

D O M I N I C A S E C U N D A
A D V E N T V S.
Partes Concionis.

1. De necessitate tribulationum iniustis.
2. Herodiadis malitia: & aliarum mulierum.
3. De luxuria malitia.
4. De captiuitate Ioannis documenta.
5. Ioanne captiui percunctatio.
6. Christi responsio.
7. Nota Praedicatorie.
8. Ioannis praconium.

Cum audiuisset Ioannes in vinculis opera Christi, Matth. 11.

FIGURA.

Elias Propheta cum igneo curru in aera mirabiliter subuectus esset: Propheta-rum filii repentino illo discessu aut potius raptu non parum perculsi fuere, atque in primis discipulus illius Elifaeus, qui eisdem per montem & conualles, eius quaerendi ergo, destinauit, quem cum triduo quaesuisent, nulla ratione inuenire, aut vbi nam locorum ageret, intelligere poruerunt. Sciebat quidem Elifaeus a Deo illum in caelos raptum, sed vt omnem ex animis eorum sinistram opinionem dubitationemque auelleret, illucque eos emisit, vt illo minime reperto, vere in aethera subuectum crederent. Simile quid hodierno in Euangelio videre licet. Cum enim Messias in mundum iam venisset, & hunc Ioan. discipuli mirarentur sed Messiam esse in animum ne inducere quidem possent: ad Christum magister eos, quo certiores redderentur destinat, non quod ipse de rei veritate vlla ratione dubitaret, sed vt omnem dubitandi occasionem alius praecideret, vt nimirum, visis quae passim per Iudaeam edebat miraculis, firmiter crederent eum ipsum esse, & non alium, qui in mundo a longo iam tempore expectatus erat. Ipsum huius Domine Evangelio declaratur, quod praesenti vobis concione exponere iam contendam: quod vt in maiorem Messiae gloriam, & viuacius praecursoris eius Ioannis encomium cedat, Deipare patrocinio Spiritus paracliti opem postulemus, dicamusque omnes in genua prouoluti, *Aue Maria.*

Sapientissimus mortalium Salomon, eum iustorum fortem beatitudinemque describeret, tribulationibus eos, non secus ac flamma aurum, a Deo probari solere perhibet haec verbis, *Tanquam aurum in fornace probauit* el. *Deus Dominus.* adeo vt quod ignis & caminus auro, hoc iustis sint afflictiones & tribulationes. Sapienti suffragatus est Iob, qui hoc ipsum sese expertum tradit: *Quasi aurum* inquit, *quod per ignem transit, probauit me Dominus.* Testantur idem omnes veteres sancti quorum omnium nomine Dauid loqui, velut

4. Reg. 2.

Tribulatio, ne probatur iusti.

Sap. 3.

Iob 23.